

Eğitim Hastanelerinde Yatan Hastaların Öğrenci Eğitimine Katkıda Bulunmaya Karşı Tutumları; Dokuz Eylül Üniversitesi Deneyimi

THE ATTITUDES OF PATIENTS TOWARDS ASISTANCE TO MEDICAL EDUCATION IN TEACHING HOSPITALS; DOKUZ EYLUL UNIVERSITY EXPERIENCE

Aylin ÖZGEN ALPAYDIN¹, Cansu AKKAN², Berna SÖNMEZ², Öykü YAVUZ², Zehra Burcu YILMAZ², Özge BÜTÜNAY², Ezgi ÖZGÜVEN², Hülya GÜLOĞLU², Mehmet Akif KERESTECİ², Umutkan TÜRK², Anıl SAZAK²

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı

²Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 2 Öğrencisi

ÖZ

Amaç: Tıp eğitiminde öğrencilerin biyopsikososyal yaklaşım, hasta hekim ilişkisi ve iletişimi, öykü alma ve fizik muayene yapabilme becerilerini kazanmaları hedeflenmektedir. Bu amaçla gönüllü gerçek hastalar eğitime katkıda bulunmaktadırlar. Bu çalışmada amacımız Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi (DEÜTF) hastanesi kliniklerinden biri olan ve uzun süreli yatışların yanında çok sayıda girişimsel işlemin gerçekleştirildiği Göğüs Hastalıkları servisinde yatan hastaların öğrenci eğitimine katkıda bulunmaya karşı tutumlarını belirlemektir.

Yöntemler: Çalışma Ekim 2012-Mayıs 2013 tarihleri arasında DEÜTF hastanesi Göğüs hastalıkları servisinde yürütülmüştür. Hastaların üniversite hastanesine olan bakış açıları, öğrenci-hasta ilişkileri konusundaki memnuniyetleri, genel olarak tıp eğitimine katkıda bulunma konusundaki duygu ve düşüncelerini değerlendirmek üzere toplam 16 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Her soru için olumlu ve olumsuz tutumlar saptanmış ve tutumların güç derecesi 1 ile 4 arasında bir skalada sayısal olarak belirlenmiştir. En olumlu tutum 4, en olumsuz tutum ise 1 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Yaşları 21-90 arasında toplam 93 hasta ile görüşülmüş, ancak 93 hastanın 11'i ankete katılmayı kabul etmemiştir. Hastaların hastanenin tıp eğitimi veren bir hastane olduğunu bilerek geldiği ve öğrencilere muayene olmaktan rahatsızlık duymadığı ve tıp eğitimine katkı sağlamaktan hoşnut oldukları saptanmıştır. Ancak tekrarlayan muayene ve tetkiklere karşı kısmen olumlu bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Hastaların cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni halinin memnuniyet düzeyini etkilemediği gözlenmiştir. Yatış süresi arttıkça muayene ($r=-0,249$, $p=0,027$), girişim ($r=-0,267$, $p=0,0179$) ve öğrenci bilgisi ($r=-0,291$, $p=0,009$) gibi parametrelerde negatif tutumun arttığı saptanmıştır.

Sonuç: Sonuç olarak çalışmamızda hastanemiz Göğüs hastalıkları servisinde yatan hastaların tıp eğitimine katkıda bulunmaya karşı olumlu bir tutum içinde oldukları gözlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Tıp eğitimi, yatak başı eğitim, hasta memnuniyeti

ABSTRACT

Objective: Medical education aims students to achieve biopsychosocial approach,

Aylin ÖZGEN ALPAYDIN
Dokuz Eylül Üniversitesi
Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları AD
35340 İnciraltı, İZMİR

patient-doctor communication and patient evaluation and physical examination abilities. For this purpose real volunteer patients support education. In this study we aimed to investigate the attitudes of patients hospitalized in Dokuz Eylul University Medical Faculty (DEUMF) Pulmonary Disease clinic which hosts patients with long term hospitalizations needing several invasive procedures, towards medical education. **Methods:** The study was carried out in DEUMF Pulmonary Diseases clinic between October 2012 and May 2013. The opinions of patients about teaching hospitals, student patient communication and emotions and ideas on contribution to medical education were evaluated by a 16 itemed questionnaire. Positive and negative attitudes were calculated and the power of these attitudes was scaled between 1 and 4, considering the most positive attitude 4.

Results: A total number of 93 patients aged between 21-90 were interviewed, 11 of them rejected to be included in the study. We determined that patients knew the hospital was a teaching hospital and that they were not disturbed by student examinations and glad to be integrated in medical education. However they declared to have a partial positive attitude to repeated procedures. The satisfaction of the patients was found to be not effected by gender, marital and educational status. As the hospitalization lengthened; physical examination ($r=-0.249$, $p=0.027$), intervention ($r=-0.267$, $p=0.0179$) and student knowledge ($r=-0.291$, $p=0.009$) parameters were observed to be more negative.

Conclusion: As a result, we found patients of Pulmonary Diseases clinic of our hospital have a positive manner about integration to medical education.

Keywords: Medical education, bedside education, patient satisfaction

Tıp eğitiminin niteliği konusunda tartışmalar sürerken, kendi toplumsal gerçeklerini bilen hekimler yetiştirmek tıp fakültelerin temel hedefi olarak öne çıkmaktadır (1). 1998 Edinburg Bildirgesi'nde uygun eğitim ortamının sağlanması, eğitimin aktif olması ve teorik ve klinik uygulamaların entegre edilmesi konusunda öneriler yer almaktadır (2). Türkiye'de tıp eğitiminin temel hedefi 1998 Edinburg Bildirgesi'nde tanımlandığı şekliyle "bireylerin sağlık düzeylerini iyileştirecek hekimler" yetiştirmektir (3). Ülkemizde tıp fakültelerinde klasik, entegre, interaktif ve karma eğitim modelleri ile eğitim yapılmaktadır (4).

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesinde dönem 1'de başlanmak üzere öğrencilerin biyopsikososyal yaklaşım, hasta hekim ilişkisi ve iletişimi, öykü alma ve fizik muayene yapabilme becerilerini kazanmaları hedeflenmektedir. Dönem 1 ve 2'de bu amaçla simule hastalar kullanılırken, dönem 3'te tıp fakültesi hastanesinde yatarak tedavi gören gönüllü gerçek hastalar eğitime katkıda bulunmaktadır (5). Bu süreçte hastalara tekrarlayan tetkik ve muayeneler yapılmaktadır. Eğitim amacıyla öğrenciler tarafından gerçekleştirilen bu uygulamaların hastalar üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olabilmektedir. Elbette ki öğrencilerin eğitimi kadar hastaların memnuniyeti de önemlidir.

Göğüs Hastalıkları Servisi'nde hastalar çoğunlukla pnömoni, Kronik Obstruktif Akciğer Hastalığı (KOA), akciğer kanseri, KOAH dışı nedenlerle solunum yetmezliği, plevral effüzyon tanularıyla hospitalize edilmektedir (6). Bu hastalıklarda ortalama yatış süreleri yaklaşık 12 gün olup daha da uzayabilmektedir (7). Çeşitli girişim ve tetkiklerin yanı sıra, monitorizasyon, parenteral tedavi veya mekanik ventilasyon ihtiyacı yanında hastayla ilgili yeni gelişen akut medikal problemler yatış süresinin uzamasında etkili olmaktadır. Yine yaşlılarda en sık hospitalizasyon nedenleri arasında solunumsal problemler olduğundan Göğüs hastalıkları servisinde yatan hastaların çoğunluğunu yaşlı hastalar oluşturmaktadır (8).

Bu çalışmada amacımız tıp eğitimi veren bir kurum olan Dokuz Eylül Tıp Fakültesi (DEUTF) hastanesinde hastaların öğrenci eğitimine katkıda bulunmaya karşı tutumlarını belirlemektir. Göğüs hastalıkları servisinin seçilmesinin sebebi hasta profiline bağlı olarak olumsuz gibi görünen birçok koşuldandır dolayısıyla etkili bir sonuç alabilme düşüncesidir.

YÖNTEM

Bu araştırma, Ekim 2012-Mayıs 2013 tarihleri arasında İzmir ilindeki DEUTF hastanesi Göğüs hastalıkları servisinde hizmet alan hastalar üzerinde yapılan kesitsel nite-

likte ankete dayalı bir alan çalışmasıdır. Araştırma kapsamında hastaların üniversite hastanesine olan bakış açıları, öğrenci-hasta ilişkileri konusundaki memnuniyetleri, genel olarak tıp eğitimine katkıda bulunma konusundaki duygu ve düşüncelerini değerlendirmek üzere toplam 16 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Ankette hastaların yaşı, cinsiyeti, sosyal güvencesi, eğitim düzeyi ve yatış sebepleri de sorgulanarak etkisi değerlendirilmiştir.

Her soru için olumlu ve olumsuz tutumlar saptanmış ve tutumların güç derecesi 1 ile 4 arasında bir skalada sayısal olarak belirlenmiştir. En olumlu tutum 4, en olumsuz tutum ise 1 olarak kabul edilmiştir. Kararsızım değerlendirme dışı bırakılmıştır. Buna göre yapılan değerlendirme ile:

- 2 ve altı: Hatalı ya da olumsuz tutum
- 2-2,5: Olumsuzu yakın tutum (Kısmen olumsuz)
- 2,5-3: Olumluya yakın tutum (Kısmen olumlu)
- 3 ve üzeri: Gerçeđe yakın ya da olumlu tutum olarak değerlendirilmiştir.

Toplam 100 hastanın çalışmaya alınması planlanmış ancak, 82 hasta ankete katılmayı kabul etmiştir.

Veriler için SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Tanımlayıcı analizler kullanılmıştır. Cinsiyet farklılıklarını değerlendirmede t test, eğitim düzeyi ile ilgili ilişkiyi belirlemede Pearson korelasyon analizi ve ANOVA, yaş ve yatış süresi ile ilişkinin saptanmasında Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

SONUÇLAR

Yaşları 21–90 arasında toplam 93 hasta ile görüşülmüş, ancak 93 hastanın 11'i ankete katılmayı kabul etmemiştir. Sekseniki hastanın demografik verileri Tablo I'de gösterilmiştir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu evlidir ve ortaöğretim mezunlarının sayısı fazladır. Hastaların %90'ın bakımla ilgilenen bir yakını bulunmaktadır ve bu kişilerin %84'ü birinci dereceden yakınlarıdır. Hastaların %93'ünün sosyal güvencesi mevcuttur. Yine çalışan hastalar çalışmayan gruba göre fazladır (Tablo I). En sık yatış tanısı pnömonidir (Tablo II).

Tablo I. Çalışma grubunun demografik verileri

Özellikler	n (%)
Cinsiyet	
Kadın	39 (48)
Erkek	43 (52)
Medeni Hal	
Evli	60 (73)
Bekar	11 (13)
Dul	11 (13)
Eğitim Düzeyi	
Ortaöđretim	51 (62)
Lise	13 (16)
Lisans	4 (5)
Yüksek Lisans	4 (5)
Okur-yazar deđil	
Bakımla İlgilenen Kiři	
Var /Yok	74 (90)/8 (10)
Yakınlık Derecesi	
Birinci Dereceden	69 (84)
Yakını	
Uzak Yakını	2 (2)
Bakıcısı	3 (4)
Yok	8 (10)
Sosyal Güvence	
SSK	36 (44)
Bađkur	19 (23)
Emekli Sandığı	23 (27)
Yok	4 (5)
Meslek	
Çalışıyor	42 (51)
Çalışmıyor	40 (49)
Yaş (Ortalama ± SD)	65,8 ± 15,3

Tablo II. Hastaların hastaneye yatış nedeni

Yatış Nedeni	n (%)
Pnömoni	24 (29)
KOAH	18 (22)
Astım	4 (5)
Pulmoner Emboli	3 (4)
Akciğer Kanseri	7 (9)
Plevra Hastalıkları	4 (5)
Diğer	22 (27)

Hastaların tıp eğitimine karşı tutumları değerlendirildiğinde olumlu bir yaklaşım içinde oldukları, ancak öğrenci hatası nedeniyle tekrarlanan testlerden memnun olmadıkları saptanmıştır (Tablo III).

Tıp eğitimine karşı tutum düzeyleri hastaların karakteristiklerine göre değerlendirildiğinde cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni halin memnuniyet düzeyini etkilemediği gözlenmiştir. Hastaların yatış süreleri 3 ile 41 gün arasında değişmekle beraber ortalama olarak $17,14 \pm 9,21$ olarak bulunmuştur. Yatış süresi arttıkça muayene ($r=-0,249$, $p=0,027$), girişim ($r=-0,267$, $p=0,0179$ ve öğrenci bilgisi ($r=-0,291$, $p=0,009$) gibi parametrelerde negatif tutumun arttığı saptanmıştır. Eğitime katkı konusundaki tutumların yaş ile de değişmediği görülmüştür.

TARTIŞMA

Son yıllarda tıp eğitimi programlarına dahil edilen “iyi

hekimlik” uygulamaları arasında erken dönemde klinik ziyaretlerle iletişim becerilerinin geliştirilmesi yer almaktadır. Tıp eğitiminde hasta uygulamaları öğrencilere kendini değerlendirebilme ve özdeğerlendirme yapabilme olanakları yaratmaktadır (3). Öte yandan hastaların sağlık kurumlarından memnuniyet oranları o kurum için önemli geri bildirim kriterleri arasında yer almaktadır. Öğrenciler tarafından gerçekleştirilen uygulamaların hastalar üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri olabilmektedir. Bu saptamalardan yola çıkarak DEÜTF Hastanesi Göğüs Hastalıkları kliniğinde yatmakta olan hastaların tıp eğitimine katkıda bulunmaya karşı tutumlarını değerlendirmeyi amaçladık. Çalışmamızın sonucunda multiple kronik hastalığa sahip ve 65 yaş üstü hastaların ağırlıklı izlendiği bir servis olan Göğüs Hastalıkları kliniğinde yatan hastaların tıp eğitimi öğrencileriyle iletişimden memnun olduklarını gözlemledik.

Tablo III. Hastaların tıp eğitimine karşı tutum düzeylerinin değerlendirilmesi

	Ortalama \pm SD	Tutum derecesi
Bu hastanenin tıp eğitimi veren bir hastane olduğunu bilerek geldim	3,63 \pm 1,00	Olumlu
Öğrenciye muayene olmaktan rahatsızlık duymuyorum	3,57 \pm 1,07	Olumlu
Tıp eğitimine katkı sağlamaktan hoşnutum	3,85 \pm 0,61	Olumlu
Öğrenciye yaptırılan muayenenin gereksiz ve zaman kaybı olduğunu düşünüyorum*	3,27 \pm 1,15	Olumlu
Öğrenciye yaptırılan tetkiklerin hastalığın teşhis ve tedavisinde yanlış yönlendirmelere sebep olabileceğini düşünüyorum*	3,20 \pm 1,13	Olumlu
Özel bilgilerimi öğrencilerle paylaşmaktan rahatsızlık duymuyorum	3,74 \pm 0,86	Olumlu
Öğrencilerin girişim yapma (enjeksiyon vb.) isteklerini olumlu karşılıyorum	3,29 \pm 1,23	Olumlu
Doktorumun beni muayene etmesi sırasında öğrencileri eğitmesinden rahatsızlık duyuyorum*	3,38 \pm 1,07	Olumlu
Doktoruma sormadığım soruları öğrencilere sormaktan memnunum	2,79 \pm 1,70	Kısmen olumlu
Öğrenci hatası nedeniyle yapılamayan testlerin tekrar yapılmasından memnun değilim*	2,43 \pm 1,69	Kısmen olumsuz
Öğrencileri bilgilendirme amaçlı yapılan konuşmaların diğer hastaların yanında yapılmasından rahatsız değilim	3,66 \pm 0,97	Olumlu
Uygulanan eğitim şeklinin mahremiyetimi yeterince koruduğunu düşünüyorum	3,62 \pm 0,94	Olumlu
Eğitim amaçlı tekrar eden muayene ve tetkiklerden rahatsızım*	2,68 \pm 1,45	Kısmen olumlu
Öğrenci eğitimi amacıyla kişisel bilgilerimle ilgili yapılan çalışmalarda benden izin alınmasından memnunum	3,66 \pm 1,00	Olumlu
Öğrencilerin hastalarla iletişimini yeterli buluyorum	3,38 \pm 1,16	Olumlu
Öğrencilerin hastalığım ile ilgili alandaki bilgisinden şüphe duyuyorum*	2,94 \pm 1,33	Kısmen olumlu

(*) İle işaretli sorular olumsuz önerme üzerinden değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmamız Göğüs Hastalıkları kliniği özelinde Ege bölgesinde büyük bir merkez olan DEÜTF Hastanesi'ni yansıtmaktadır. Genel olarak hastanemizde eğitim alan mezuniyet öncesi öğrencilerin hastalarla olan iletişimleri ve hastaların tedavileri dışında gerçekleşen bu aktivitelere bakış açılarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Uyguladığımız anket ile yapılan bu değerlendirme hastaların görüşlerinin öğrenilmesi ile eğitimcilerin ve eğitim alanların hasta başındaki davranışlarının şekillendirilmesinde katkıda bulunabilir. Geleneksel yöntemlerde klinik eğitimin ana bölgesi hasta başı olarak tanımlanmıştır (9). Hasta başı pratikleri hekimlere hastalık tanımlamalarından ziyade gerçek insanlarla yüz yüze olma şansını verdiği gibi hekimlik sanatını uygulamaları ve hastalığın ortaya çıkardığı fiziksel durumları gözlemlenmelerini sağlar. Ancak zaman zaman klinik eğitimi hasta başından konferans salonlarına yönlendirme eğilimi ortaya çıkmaktadır. Bunun nedenlerinden biri hastaların yatak başı prezantasyonlardan hissedecekleri rahatsızlık olabilir (10). Hastaların bu konudaki izlenimlerini ve anksiyetelerini değerlendiren araştırmalar mevcuttur (11-13). Yatak başı ve konferans salonu sunumlarının karşılaştırıldığı bir çalışmada hasta bakışı açısından yatak başı uygulamaların konferans salonu sunumlarından daha tercih edilebilir olduğu belirtilmiş ve hastalara izlenimleri ile ilgili planların tam olarak anlatılması önerilmiştir (9).

Hem hastalar hem de eğitimciler ve öğrenciler için uygun bir ortam hazırlamak tıp eğitiminin kalitesinin yanı sıra hasta memnuniyeti için de önemlidir. Hasta memnuniyetini araştıran birçok çalışmada hasta doktor iletişimi, hasta hemşire iletişimi, hasta ve diğer hastane iş görenlerinin davranışları, bilgilendirme, beslenme hizmetleri, fiziksel ve çevresel koşullar, bürokrasi, güven ve ücret değerlendirilen parametreler arasındadır (14). Bizim çalışmamızda ise hasta memnuniyeti sadece eğitim aktivitelerinin hasta üzerindeki etkileri açısından araştırılmıştır. Öğrenci iletişim ve yaklaşımı ile ilgili soruların hepsinde hastaların olumlu yaklaştığı saptanmıştır. Bu olumlu yaklaşımı etkileyebileceğini düşündüğümüz cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni hal gibi parametrelerin de genel olarak farklılık yaratmadığı gözlenmiştir. Kaufman ve ark

çalışmasında benzer şekilde hastaların eğitim aktivitelerini iyi tolere ettikleri saptanırken, bir başka çalışmada hastaların bir kısmında baskı ve stres duygularının oluştuğu ve topluluk içinde muayene olmanın rahatsızlık verdiği bulunmuştur (15,16). Acil serviste yapılmış bir çalışmada ise hasta başı eğitiminin hastalara memnuniyetsizlik ve rahatsızlık yaratmadığı gösterilmiştir (17). Yine çalışmamızla uyumlu olarak hasta başı öğrenci eğitimini hastaların %77'sinin eğlenceli bulduğu, %83'ünün ise bu katkıdan gerginlik duymadığı bildirilmiştir. Ülkemizde yapılmış hasta memnuniyetini araştıran çalışmalarda, çalışmamıza benzer şekilde cinsiyet, yaş ve eğitim durumunun memnuniyet düzeyini etkilemediği gösterilmiştir (18,19).

Çalışmamız kronik hastalığı olan ve yaşlı hastaların genellikle uzun süre izlendikleri bir servis olan Göğüs Hastalıkları servisinde yapılmıştır. Hastalarımızın yaş ortalaması 65, cinsiyet dağılımı dengeli bulunmuştur. Hastalarımızın eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmüş ve bu durumun hastalarımızın tıp eğitimine katkı sağlama bilincini arttırabileceği sonucuna varılmıştır. Göğüs Hastalıkları servisinde ana yatış nedenleri arasında yer alan pnömoni ve KOAH hastalarımızda en sık yatış sebebi olarak saptanmış ve hastalarımızın yatış süresi ortalaması 17 gün olarak bulunmuştur. Çalışmalarda yatış sürelerinin nedenden bağımsız olarak 10-13 gün arasında değişmekte olduğu bildirilmiştir (7,20). Bizim çalışmamızda yatış süreleri ortalamanın üzerindedir ve yatış süresi arttıkça eğitimle ilgili faaliyetlere karşı olumlu tutumun da tekerrürleyen muayene ve girişimler nedeniyle azaldığı gözlenmiştir.

Çalışmamızın sınırlılıkları arasında sadece tek merkezde yapılmasının yanı sıra, örneklem popülasyonunun sayısının az olması da sayılabilir. Bir başka sınırlama da anketlerin sadece çalışmaya katılanlara uygulanması, dolayısıyla ret edenlerde olası bir negatif tutumun çalışmaya yansımamasıdır. Anketimize katılmayı kabul etmeyen 11 hastanın ya çok ağır durumda olduğu ya da birtakım sosyal uyumsuzluklar nedeniyle soruları yanıtlamak istemediği görülmüştür.

Sonuç olarak çalışmamızda uzun süreli yatışların olduğu yaşlı hasta grubunun baskın olarak izlendiği bir klinik olan Göğüs hastalıkları kliniğinde yatan hastaların tıp eğitimine katkıda bulunmaya karşı olumlu bir tutum içinde oldukları gözlenmiştir. Bu sonuca ulaşmamızda öğrencilerin yakın ilgisinin hasta memnuniyetine katkıda bulunabileceği de düşünülmüştür. Sağlıklı ve empatiye dayalı bir eğitim ortamı ancak hastaların memnuniyetinin de sağlanması ile mümkün olabilir.

KAYNAKLAR

1. Remmen R, Denekens J, Scherpbier AJJA, et al. Evaluation of skills training during clerkships using student focus groups. *Medical Teacher* 1998; 20:428-432.
2. Chan Nang – Fong. The Edinburgh Declaration medical education. *The Hong Kong Practitioner*, 11; 417-419. <http://sunzil.lib.hku.hk/hkjo/view/23/2300832>.
3. Sayek İ, Odabaşı O, Kiper N. TTB Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu 2010, TTB Yayınları, Ankara, 2010.
4. Sayek İ, Kılıç B. TTB Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu 2000, TTB Yayınları, Ankara, 2000.
5. D Güldal, Ç Dontlu, N Yeniçeri, N Özçakar, Başak O. Topluma dayalı tıp eğitimi perspektifinden kliniğe giriş uygulamaları. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2004; 15.
6. Campos Rodríguez F, De la Cruz Morón I, López Rodríguez L, Díaz Martínez A, Tejedor Fernández M, Muñoz Lucena F. Appropriateness of hospital admissions to a pulmonology department]. *Arch Bronconeumol* 2006;42:440-445.
7. Rodríguez FC, Morón Ide L, Martínez AD, Rodríguez LL, Lucena FM, Fernández MT. Appropriateness of hospital stays in a pulmonology department]. *Arch Bronconeumol* 2007;43:439-444.
8. Russo CA, Elixhauser A. Hospitalizations in the Elderly Population, 2003: Statistical Brief #6. Healthcare Cost and Utilization Project (HCUP) Statistical Briefs [Internet]. Rockville (MD): Agency for Health Care Policy and Research (US); 2006.
9. Lehmann LS, Brancati FL, Chen MC, Roter D, Dobs AS. The effect of bedside case presentations on patients' perceptions of their medical care. *N Engl J Med* 1997; 17;336:1150-1155.
10. The trauma of being a patient. *Lancet* 1989;2:1309-1310.
11. Simons RJ, Baily RG, Zelis R, Zwillich CW. The physiologic and psychological effects of the bedside presentation. *N Engl J Med* 1989;321:1273-1275.
12. Salam A, Siraj HH, Mohamad N, Das S, Rabeya Y. Bedside teaching in undergraduate medical education: issues, strategies, and new models for better preparation of new generation doctors. *Iran J Med Sci* 2011;36:1-6.
13. Nair BR, Coughlan JL, Hensley MJ. Student and patient perspectives on bedside teaching. *Med Educ* 1997; 31: 341-346.
14. Esatoğlu EA. Hastanelerde Hasta Tatminin Hastane Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi ve Kullanıma Yönelik Model Önerisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1997, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
15. Kaufman MR, Franzblau AN, Kairys D. The emotional impact of ward rounds. *J Mount Sinai Hosp* 1956;23:782-803.
16. Romano J. Patients' attitudes and behavior in ward round teaching. *JAMA* 1941;117:664-667.
17. Schranz CI, Sobehart RJ, Fallgatter K, Riffenburgh RH, Matteucci MJ. The effect of bedside presentations in the emergency department on patient satisfaction. *J Grad Med Educ* 2011;3:481-486.
18. Apay SE, Arslan S. Bir üniversite hastanesinde yatan hastaların tatmin olma düzeyleri. *TAF Prev Med Bull* 2009;8:239-244.
19. Önsüz MF, Topuzoğlu A, Cöbek UC, Ertürk S, Yılmaz F, Birol S. İstanbul'da bir Tıp Fakültesi hastanesinde yatan hastaların memnuniyet düzeyi. *Marmara Med J* 2008;21: 33-49.